

ЛЕКЦІЯ

Тема: Обмеження щодо отримання подарунків.

Питання:

- 1) Основні поняття та характеристика подарунків;
- 2) Обмеження щодо отримання подарунків;
- 3) Запобігання одержанню неправомірної вигоди чи подарунка та поводження з ними;

ПИТАННЯ 1

Цивільний кодекс України визначає, що подарунок - це рухомі речі, в тому числі гроші та цінні папери, нерухомі речі, майнові права, які передаються одаровуваному безоплатно у власність.

Проте стаття перша Закону України «Про запобігання корупції (далі-Закон) містить інше визначення подарунка. Так, подарунок – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають або одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Можна виділити три основні різновиди подарунків – заборонені, дозволені з певними обмеженнями та дозволені.

У першому випадку особі, зазначеній п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 3 Закону, категорично заборонено як вимагати, так і отримувати подарунки у зв'язку із здійсненням такою особою діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування та якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи.

У другому випадку можна приймати подарунки, які відповідають загальновизнаним уявленням про гостинність, якщо вартість таких подарунків одноразово не перевищує двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на день прийняття подарунка, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує чотирьох прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на 1 січня року, в якому прийнято подарунки.

До третього виду відносять подарунки які даруються близькими особами, одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси або ж одержуються як відшкодування або покриття витрат на службове відрядження, якщо таке відшкодування або покриття витрат здійснюється за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету, коштів міжнародних міжурядових організацій, коштів міжнародної технічної допомоги, а також коштів організатора (співорганізатора) заходу, для участі в якому особа перебуває у службовому відрядженні.

ПИТАННЯ 2

Обмеження щодо одержання подарунків публічними службовцями є особливим різновидом спеціального обмеження, яке, завдяки поєднанню загальних ознак, притаманних обмеженню взагалі, та особливих ознак (наявність певного майнового аспекту у будь-якій зовнішній формі прояву), є дієвим засобом запобігання вчиненню правопорушень, пов'язаних з корупцією, удосконалення правових засад використання ресурсу якого дозволить досягти ефективних результатів у зазначеній сфері правозастосування.

Тому перший різновид подарунків є забороненим без альтернатив. Щодо другого різновиду, відповідно, зазначені вище подарунки дозволено отримувати лише за таких умов:

подарунки отримуються не у зв'язку зі здійсненням особами діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

особа, яка дарує, не перебуває в підпорядкуванні особи, якій вона дарує подарунок.

Але й щодо дозволених подарунків існують свої суворі правила. Так, після отримання дозволеного подарунка особа зобов'язана не приймати рішень та не вчиняти дій на користь особи, від якої отримано такий подарунок.

Рішення, прийняте особою на користь особи, від якої вона чи її близькі особи отримали протягом останніх трьох років подарунок, вважається таким, що прийняте в умовах реального конфлікту інтересів. Такі рішення підлягають скасуванню (на такі рішення поширюються вимоги ст. 67 Закону).

При цьому отримуючи подарунки в межах встановлених обмежень вищезазначені особи, більшість з яких додатково є суб'єктами декларування повинні також пам'ятати про необхідність зазначення подарунків як їх доходу у відповідному розділі декларації за умови, якщо розмір подарунку у грошовій формі, отриманого від однієї особи (групи осіб) протягом року або вартість одного подарунку у формі іншій ніж грошові кошти (рухоме майно, транспортні засоби, нерухомість тощо), перевищує 5 мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року. А у випадку якщо суб'єктом декларування було отримано подарунок на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року в нього додатково виникає обов'язок повідомлення про суттєву зміну майнового стану.

Не слід забувати і про правильність оформлення отримання подарунків. Так зокрема, відповідно до статті 719 Цивільного кодексу України договір дарування нерухомої речі, валютних цінностей на суму, яка перевищує п'ятдесятикратний розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню.

Порушення встановлених ст. 23 Закону обмежень щодо одержання подарунків тягне за собою адміністративну відповідальність згідно зі ст. 1725 КУпАП.

Окремим видом подарунків є подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним підприємствам, установам чи

ПИТАННЯ 3

На практиці, отримання посадовою особою подарунків часто є першим кроком на шляху до корупції.

Тому, згідно статті 24 Закону, особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняні до них особи у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, незважаючи на приватні інтереси, зобов'язані невідкладно вжити таких заходів:

- 1) відмовитися від пропозиції;
- 2) за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;
- 3) залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з числа співробітників;
- 4) письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності) або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Якщо особа, на яку поширюються обмеження щодо використання службового становища та щодо одержання подарунків, виявила у своєму службовому приміщенні чи отримала майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок, вона зобов'язана невідкладно, але не пізніше одного робочого дня, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації.

Про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка складається акт, який підписується особою, яка виявила неправомірну вигоду або подарунок, та її безпосереднім керівником або керівником відповідного органу, підприємства, установи, організації.

У разі якщо майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок виявляє особа, яка є керівником органу, підприємства, установи, організації, акт про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка підписує ця особа та особа, уповноважена на виконання обов'язків керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації у разі його відсутності.

Предмети неправомірної вигоди, а також одержані чи виявлені подарунки зберігаються в органі до їх передачі спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції.

організаціям. Такі подарунки є державною, комунальною власністю і передаються органу, підприємству, установі чи організації у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195 затверджено Порядок передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям.

Процедура передачі таких подарунків передбачає:

- складення акта приймання-передачі подарунку від особи, яка прийняла подарунок, до матеріально-відповідальної особи органу, установи, організації;
- оцінку вартості дарунку відповідною комісією в органі, установі, організації, членом якої в обов'язковому порядку має бути фахівець з оцінки майна;
- відображення операцій, пов'язаних з передачею дарунка органів, установ, організації в бухгалтерському обліку.